

Het Roode Hert

Jan Morren

IN HET DORP VELSEN WAS TOT VOOR KORT EEN RESTAURANT MET DE NAAM Het Roode Hert aan de Zuiderdorpstraat 15. Waar de naam vandaan komt is niet duidelijk. Door de tijd heen werd de naam verschillend geschreven. Rond 1597 werd het geschreven als *t Roede Haerdt*. Later zien we andere schrijfwijzen maar uiteindelijk werd de naam *Het Roode Hert*. Op basis van de oorspronkelijke schrijfwijze zou het mogelijk zijn dat de naam is afgeleid van *het rode hart* dat staat voor de liefde. Maar het Middelnederlandsch Handwoordenboek geeft aan dat *hart* staat voor de benaming *hert*. Tot nu toe is er steeds van uitgegaan dat dit de juiste uitleg is. In deze tekst houden we de laatste schrijfwijze van de naam aan.

Het restaurant was van oudsher een herberg die in 1591 is gesticht. Het is een van de oudste panden in het dorp Velsen. Eeuwenlang is het een herberg geweest, maar het heeft ook een periode gediend als kruidenierswinkel. Uiteindelijk werd het een restaurant en nu is het grondig gerestaureerd tot woonhuis. Dit maakt het pand tot een van de meest historische bezienswaardigheden in het dorp.

Het uithangbord van herberg "Het Roode Hert".

Foto; Noord-Hollands Archief, de Beeldbank, 1980, KNA001014418.

Het huis met de Dingstal

Voor de aanvang van de geschiedenis van de herberg gaan we terug naar het jaar 1592. In dit jaar verkocht Aerent Hendricxzoon uit Velsen een erf of werf aan Corneliszoon Olum van Coedijck dat lag in de Kerckbuert. Hierop had de koper een huis laten timmeren dat de naam 't Roede Hardt had gekregen. In de transportakte werd vermeld dat het huis er *nu ter tijd op staet*, wat betekende dat het er nog maar kort stond. We mogen daarom aannemen dat het in 1591 was gebouwd. In het zuiden lag het erf van Aerent Hendricxzoon dat met een heining afgescheiden was van het erf van 't Roede Hardt. Ook werd in de akte vermeld dat hij een vrije osendrop moest hebben voor zijn huis bezijden 't Roede Hardt. Dit huis zal op het erf gestaan hebben van Aerent Hendricxzoon, we mogen aannemen dat dit het huis was waar hij woonde. Een osendrop is een ruimte tussen twee huizen waar het regenwater dat van het dak afstroomt neer kan vallen en weg kan stromen. Ten oosten lag ook een erf dat in het bezit was van Aerent Hendricxzoon, hierop stond het huis van Nanninck Engelzoon. Een ander bijzonder punt in de akte is dat er aan het westen de Dijnckstall lag. Hiermee werd bedoeld de dingstal waar recht gesproken werd. De benaming is afgeleid van *geding* of rechtzaak. Het is nog niet duidelijk of toen 't Roede Hardt van hout of steen was opgetrokken. Op de

dingstal wordt terug gekomen in het artikel over de dinckstal. Er werd in de akte gesproken over timmeren, maar hiermee kon in die tijd zowel het bouwen met hout als met steen bedoeld worden.¹ In het zelfde jaar verkocht Corneliszoon het huis door aan Huijg Franszoon die schout in Velsen was. Een verkoopbedrag werd niet genoemd, de omschrijving van het verkochte is gelijk aan de vorige verkoop; ook de dijnckstal werd weer genoemd.² Na het overlijden van Huijg Franszoon verkocht zijn weduwe Jannetgen Cornelisdochter het Rode Hardt in 1596 aan Pieter Willemzoon Brouwer uit Haarlem. Door de tijd heen zien we dat de naam van de herberg steeds weer iets anders geschreven werd. Nog in dezelfde maand van aankoop verkocht Pieter de herberg door aan Gerbrant Janssoon die waard was in Velsen. De koper woonde in de herberg en exploiteerde die. Het verkochte werd omschreven als *een huijsie mette erve staende ende gelegen in de Kerckbuert genaemt t Roede Hardt*. De osendrop en de dijnckstal werden niet meer genoemd. In het westen lag het gemeene voetpadt, waarmee het Haerlemmervoetpad werd bedoeld, dat vanuit het dorp Velsen naar Driehuis liep.

In de akte werd vermeld dat het huis was belast met zeven stuivers per jaar, maar aan wie dit betaald moest worden is niet duidelijk. Gerbrand kwam in 1596 in aanvaring met Jan Luitzoon Groen, de schout van Velsen, wegens een bedrag van vijf gulden dat hij van de schout moest ontvangen wegens een verkoop. Hij daagde de schout voor de vierschaar van Velsen om dit bedrag te betalen. De vierschaar bestond uit de schout en de schepenen van Velsen waarbij de schepenen het recht handhaafden. De vierschaar werd toen gehouden in de eerder genoemde Dingstal. De zaak werd nog even aangehouden maar uiteindelijk werd de schout veroordeeld tot betaling.³

Gerbrant verhuisde naar Spaarnwoude en verkocht de herberg in 1598 aan Dirck Dammis of Dammerszoon die woonde in Velsen. In dit geval wende Gerbrant zich weer tot de vierschaar om van Dirck Dammis een behoorlijke verkoopbrief te eisen. De eis werd aan hem toegewezen. De herberg werd nu bewoond en geëxploiteerd door Jan Luijtgeszoon. En ook Dirck hield de herberg niet lang in bezit. In 1602 verkocht hij de herberg aan Cornelis Gerbrantszoon die woonde in Velsen. De herberg werd toen omschreven als een huis en erf in de Kerckbuert dat onlangs gebruikt werd door ene Janszoon, waarmee de voornoemde Jan Luijtgeszoon werd bedoeld. Bij het verkochte behoorde alles wat aardvast en spijkervast hoorde bij de herberg. De naam van de herberg werd omschreven als 't Roede Hert. Voor het eerst werd er in de akte een verkoopsom genoemd, die bedroeg 710 Carolus gulden. Voor de aankoop had Cornelis 800 gulden moeten lenen bij Jan Joosten uit Haarlem. Daarbij dienden de herberg en het land de Woert als onderpand. Het land lag aan de Aercommerduijnerweg Kerckweg ook wel de Aercommer Kerckweg genoemd, die liep ongeveer over het tracé van de huidige Stationsweg. De herberg werd in het oosten en zuiden begrensd door de bezittingen van Thijs Pieterssoon.⁴

1 NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 955 fo. 49.

Verdam J., *Middelnederlandsch Handwoordenboek*, 's Gravenhage, oplaag 1994.

2 NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 955 fo. 50.

3 NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 955 fo. 262, 234 en 297.

NHA. ORA. Velsen, Schepenrol, inv. 928.

4 NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 955 fo. 339, 956 fo. 43v en 44r.

NHA. ORA. Velsen, Schepenrol, inv. nr. 928.

De Zuiderdorpstraat in 1980, gezien in oostelijke richting, met rechts restaurant "Herberg Het Roode Hert" en de huisjes ten oosten daarvan.

Het is interessant om in het kort in te gaan op de bezitting van deze Thijs (of Matthijs) Pietersoon, die schoolmeester was in Velsen. Voor zover is na te gaan ging zijn bezit over naar zijn zoon Pieter Matthijszoon Heringa, notaris publiek binnen Monnikendam. Die verkocht het geheel in 1618 aan Joost Jans, bode in Velsen. Het ging om een *huis met erf en geboomte, plantagie en de heining aan de beek*. Bij de verkoop was alles inbegrepen dat zich aard- en spijkervast in en bij de herberg bevond. Het geheel stond in de Kerckbeurt naast de Sint Engelmonsbeek. Het huis moest behouden een vrije osendrop tussen het huis en het Roode Hert. Tevens werd vastgelegd dat aan de zijde van de herberg niet tegen de gevel van de kamer van het Roode Hert aangebouwd mocht worden. Dit zal te maken hebben met het vrijhouden van de osendrop. Wel mocht er tussen de beide panden een verankering aangebracht worden als daarna de muur hersteld zou worden.

Ook word vermeld dat de heining rond het huis strekte *van het hooihuis van het Roode Hert*. Hieruit maken we op dat er een hooiberg stond bij de herberg en dat bij de herberg het boerenbedrijf werd bedreven.

Cornelis Gerbrantszoon moest soms moeite doen om de vertering in zijn herberg betaald te krijgen. In 1611 kwamen Willem Dammiszoon en Cornelis Engelszoon samen in zijn herberg om een paard te verkopen. Hierbij hadden zij voor één gulden en tien stuivers verteerd. Uit de slecht leesbare verslaglegging van de vierschaar is op te maken dat het onduidelijk was wie van de twee uiteindelijk de vertering moest betalen. De zaak kwam nog tweemaal terug bij de vierschaar. De laatste keer verschenen de gedaagden niet op de verschaar en daarna vernemen we niets meer van de zaak. De waard kon kennelijk fluiten naar zijn geld. In 1612 moest de waard zich opnieuw wenden tot de vierschaar inzake een vergelijkbaar geval. Claes Claeszoon en Frans Huijgen waren voor een verkoop bij elkaar gekomen in de herberg en hadden daarbij wijn gedronken die zij niet afgerekend hadden. Het ging om een bedrag van drie gulden. In dit geval bekenen de gedaagden schuld en gaan over tot betaling van de wijn. Op dezelfde dag daagde hij ook Jan Louriszoon voor de vierschaar voor een bedrag van 20 gulden waarvoor de gedaagde borg had gestaan ten behoeve van Cornelis Huijgens. De gedaagde bekende de borgtocht en zou binnen veertien dagen Cornelis Huijgens aanzetten om de waard te betalen. Maar de betaling vond niet plaats en opnieuw

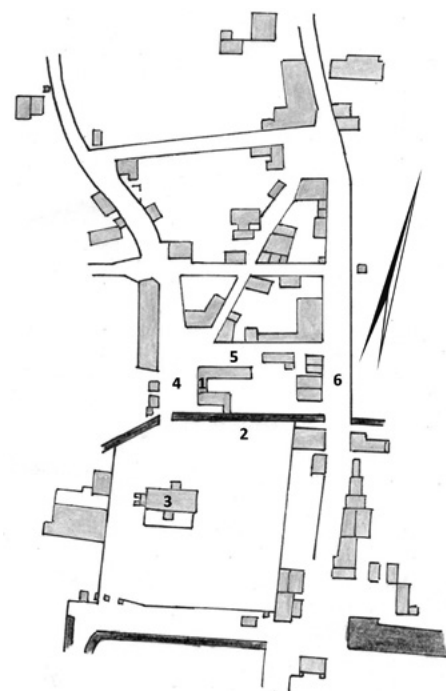
werd Jan Louriszoon voor de vierschaar gedaagd. Hierbij verklaarde hij dat er binnen twee maanden betaald zou worden en dat hij borg bleef staan. De schepenen gingen hiermee akkoord maar stelden dat, als Cornelis Huijges dan nog niet betaald had, Jan Louriszoon de borgsom moest uitbetalen aan de waard. De zaak kwam niet meer terug bij de vierschaar, de waard zal zijn geld deze keer dus hebben ontvangen.

Een heel apart geval speelde zich af in 1617. Dirck Ariszoon en Louris Engels, beide jongelieden, hadden in de herberg een weddenschap afgesloten om tegen elkaar te gaan hardlopen om een vat bier. Dit vat hadden zij in de winter 1616/1617 verteerd maar de inhoud van het vat was niet betaald. De waard daagde beide voor de vierschaar om de schuld van twintig gulden te betalen. Louris Engels bekende voor de vierschaar dat de weddenschap was afgesloten maar dat hij het overbodig vond om de weddenschap te voldoen. Dirck Ariszoon verklaarde dat hij niet meer wist hoe de weddenschap was afgesloten en dat het niet om een heel maar om een half vat ging. De schepenen zien in de boekhouding van de waard dat de weddenschap is gedaan volgens de verklaring van de waard en eisen van de gedaagde dat beide partijen het geëiste bedrag van 20 gulden betalen.

In 1619 was de waard zelf de gedaagde voor de vierschaar omdat hij het dijk- en sluisgeld niet had betaald, een som van 2 gulden, 3 stuivers en 5 penningen. Het ging om een heffing over 2 morgen en 1 hont land waarin hij voor een zesde deel aansprakelijk was. De waard verdedigde zich hier sterk tegen. De zaak kwam nog twee keer voor bij de vierschaar, maar uiteindelijk moest de waard het geëiste bedrag betalen. Daarna werd de waard Cornelis Garbrantzoon nog een paar keer vermeld in de verslaglegging van de vierschaar, voor het laatst in 1622. Daarna komt zijn naam niet meer voor in de archieven.⁵

De eerstvolgende eigenaar van het Roode Hert was Cornelis Garbrantzoon Haes. Deze kocht in 1630 het huis ten zuiden van de herberg voor 300 gulden. Het is de plaats waar eerder de dingstal werd vermeld. Het aangekochte huis werd beschreven als een huis met erf, geboomte, plantage en ooftbomen (boomgaard) op het erf. Het huis lag aan de Sint Engelmundusbeeck die ten zuiden van het huis lag. Aan de noordzijde stond het bezit van Cornelis Garbrantzoon Haes waaronder het hooihuis van het Roode Hert. In het westen lag het gemeene voetpad of wel het Haerlemmervoetpad, nu de Torenstraat. In de akte werd ook weer vermeld dat het huis een vrije osendrop moest hebben tussen het huis en de herberg met uitzondering van de kamer van het Roode Hert die mag ankeren (verbinden) aan de gevel van het huis. Aan de oostzijde lag het eigendom van de weduwe van Jan Pauwelszoon en haar kinderen. Op haar wordt ingegaan bij het artikel *Van Dingstal tot Weeshuis*. Tevens werd in de akte ingegaan op de afspraken inzake het onderhoud van de heining rond het huis.

We mogen er van uitgaan dat Cornelis Garbrantzoon Haes een zoon is van Cornelis Gerbrantszoon. Ook hij moest soms moeite doen om de verteringen in zijn herberg betaald te krijgen. In 1642 wende hij zicht tot de vierschaar omdat Dirck Wouterzoon 12 gulden moest betalen voor een ton bier die hij had ingezet bij een weddenschap met de schout van Velsen. De zaak werd aangehouden omdat Cornelis in een volgende vierschaar bij ede zijn rekeningenboek moet bevestigen.

Het dorp Velsen in 1670.

- 1 Het Roode Hert
- 2 De Engelmundusbeeck,
- 3 De Engelmunduskerk,
- 4 Het Haerlemmervoetpad,
- 5 Het Buurwegje,
- 6 De Heerenwech.

J. Morren, naar de brandweerkart van het dorp Velsen uit 1670.

⁵ NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 958 fo. 130.
NHA. ORA. Velsen, Schepenrol, inv. nr. 930.

Maar de zaak kwam niet meer terug bij de vierschaar, Cornelis zal zijn geld dus wel geïnd hebben.

Met wie Cornelis getrouwd is geweest is niet bekend, wel heeft hij kinderen gehad. Na zijn overlijden kwam het in 1666 tot een rechtzaak bij de vierschaar over zijn nalatenschap. Pieter Eijmerse Brouwer daagde Cornelis Engelse de Boer voor de vierschaar met de eis dat hij een kopie van de originele scheidingsakte (verdelingsakte) wilde inzien tussen de kinderen en de erfgenamen van Cornelis Gerbrantzoon Haes betreffende de onroerende goederen van de overleden Cornelis. Het werd een slepende zaak die achtmaal bij de vierschaar voorkwam. Het ging om de betaling van diverse kosten die door de gedaagde aan de eiser betaald moesten worden. Pas in 1667, na het inzien van de scheidingsakte, kwam het tot het opstellen van een lijst van kosten die gedaagde aan de eiser moest betalen. Het ging ondermeer over de vergoeding van achterstallig onderhoud, voor het opbreken van het erf en het afhakken van bomen. Cornelis Engelse de Boer was eigenaar geworden van het huis ten zuiden van het Roode Hert. Hij zal dit via zijn vrouw geërfd hebben van Cornelis Gerbrantszoon, want hij was getrouwd met Machteld Cornelis die een dochter geweest zal zijn van Cornelis Gerbrantszoon.

De herberg met het boerenbedrijf

Pieter Eijmerse was getrouwd met Margriete Gijsbertse. Zij kregen in 1767 een zoon Gijsbert. Hoe hij is bezit was gekomen van de herberg is volkomen onduidelijk. Van Pieter Eijmerse Brouwer weten we verder dat hij schepen was in Velsen en dat hij eigenaar was van een stuk land genaamd de Crocht.⁶

In 1672 verkocht Pieter Eijmerse het *huis waar het Roode Hert uit hangt* aan Dirck Nooij voor 950 gulden. Met dit uithangen werd het uithangbord bedoeld waarop een rood hert was afgebeeld. Hij exploiteerde de herberg zelf, in 1674 werd hij genoemd als waard in het Roode Hert.

Ook hierna is er onduidelijkheid in de geschiedenis van de herberg. In 1685 was Claas Prins de waard, hij werd toen door Corenlis Born, de schout van Velsen, gedaagd voor de vierschaar in Velsen. Hij had in Beverwijk in de herberg van de Prins bij een ruzie met Lauso Decker een mes getrokken waarbij de schout aanwezig was. Door de schout was hij bekeurd met een boete van 42 Kennemerschelling. De gedaagde bekende schuld waarop de schepenen de boete omzetten in één gulden en 16 stuivers.⁷

Daarna werd in 1697 gemeld dat Garbrant Janszoon waard was in het Roode Hert. Hij had toen 800 gulden hypotheek op de herberg staan. Deze hypotheek werd in dit jaar verkocht door de hypotheekgever. Hij zal dus toen de eigenaar geweest zijn van de herberg.

6 NHA. ORA. Velsen, inv. 959 fo. 210v, inv. 961 fo. 227v en 245v, inv. nr. 962 fo. 107v en 119r.
NHA. ORA. Velsen, Schepenrol, inv. nr. 933 en 935.

NHA. Doop, trouw en bergraafboeken Velsen.

7 NHA. ORA. Velsen, in v. 962 fo. 107v en inv. nr. 963 fo. 25r.
NHA. ORA. Velsen, Schepenrol, inv. nr. 936.

Een gezicht in het dorp Velsen, 1834. Links het Roode Hert, rechts het rechthuis, op de achtergrond de Gereformeerdekerk, nu de Engelmunduskerk.
Potlood en aquarel door Alexander Oltman jr. Collectie Oltmans, Album C, nr. 154, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort, de Beeldbank.

De eerstvolgende eigenaar die bekend was is Jan Velthuijsen die in 1710 werd vermeld als herbergier. In dit jaar kreeg de schout van Velsen opdracht van de Impostmeester van de wijnen om alle herbergiers in Velsen te bezoeken en te controleren of de handijken die gebruikt werden voldeden aan de voorschriften op het wijnschenken. De herbergiers die hier bij genoemd werden waren Johannes Thienhoven, Sijmon de Brack, Jan Velthuijsen, Gerrit Rouaare, Pieter Jansene Wijngaarde en Jacob Jansen Sterckman.

Jaarlijks werden de maatkannen, gewichten en andere voorwerpen waarmee bij de verkoop de hoeveelheid of andere maten werden gemeten geijkt door de schout en schepenen. De registratie hiervan is in de archieven van Velsen te vinden vanaf 1724 t/m 1808. Voor het ijken waren tarieven vastgesteld. Latere herbergiers in het Roode Hert zoals Wassenaar Velthuijsen, betaalden voor het ijken van 31 kannen 19 stuivers en 8 penning. En Cornelis van Vliet betaalde in 1731 1 gulden en 2 stuivers voor het ijken van 38 tinnen kannen, 2 melkmaten en 2 honden.⁸

Van Jan Velthuijsen is niet veel bekend. Na zijn overlijden verkochten Jan de Man en Cornelis van Vliet als de executeurs van zijn nagelaten boedel en goederen de herberg in 1723 aan Wassenaar Velthuijsen. Dit bestond uit *een huis en erf, genaamd het Roode Hert, waar in lange jaren de tappers nering was gedaan, staande en gelegen in de Velsersbuurt met alle daarin staande meubelen en huisraad*. Daarbij werd nog verkocht een stukje land gelegen in de Velsersbroek genaamd de Haascamp, aan de Oostlaan. Het geheel werd verkocht voor 1562 gulden. In het zuiden lag de bezitting van de Diaconie van Velsen, die toen het huis dat daar stond in bezit hadden. Aan de westkant lag het Haarlemmervoetpadt en aan de noordkant het Buurwegje, de huidige Zuiderdorpstraat. Voor de aankoop had hij 1500 gulden geleend van Jan de Man, een koopman in wijnen. Aan rente betaalde hij 4 gulden per jaar per 100 gulden. Hij was getrouwd met Seitie Benning.⁹

⁸ NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 921 fo. 37v en 955 fo. 297.

NHA. ORA. Velsen, Schepenrol, inv. nr. 938.

NHA. Ambachtsbestuur Velsen, inv. nr. 508 en 509.

⁹ NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 967 fo. 113r en 115r.

Lang konden van Wassenaar Velthuijsen en zijn vrouw niet profiteren van hun aankoop. Eerst overleed Wassenaar Velthuijsen en in 1729 zijn weduwe Seijtie Benning. Na haar overlijden werd in 1729 een inventaris opgemaakt van de boedel die zij achterliet. De schout en schepenen van Velsen traden op als weesmeesters over het nagelaten kind van Seijtie en er waren voogden over het kind aangesteld. De boedel werd als volgt omschreven:

Onroerende goederen

Eerstelijk een hujs, schuur erfen werf zijnde een herberg genaemt het Roodhart, staande ende gelegen in de Velskerkerbuert, belend ten noorden de burewegie, ten Oosten het naar te noemen halfhuijsje en Cornelis Heemskerk, ten zuiden de Diacome Van Velsen, en ten westen het Haarlemmervoetpad.

Nog de helft in een huijsje aan oostend van de werf van t voornoemde perceel, waarvan de wederhelft de weduwe Jan onder de Linde toebehoort.

Een stuk teelland genaamd de Bondel gelegen in Velsen groot 1,5 morgen belend ten zuiden de hr. Secretaris Lestevenon, ten westen de heer van Slingelandt, ten noorden de beek en ten oosten. Besaait met garst.

Laatselijk nog een hoekje hooijland gelegen in de Velsbroek aan het eijnd van de Oostlaan genaamt de Kaescamp.

Roerende goederen

In t kleijne voorhuijs

Een lange houten tafel daarop
Een vaatje, pijpen en enige flessen, een gedeelte van een koperekroon.
Een schutje, een glasekasje.
Een ticktakbord (een bord waarop een spel werd gespeeld) vijf stooven.
Acht kelken 6 bierglasen
Ent ander gedeelte van de koperekroon.
Elf flesse zoo groot als kleijn.
Een blickje een doos met tabak.
Een tonnitie met tabak.
Een koperen schael de gewigten.
Een lode gewigten.
Twee tinne tregters 1 dito Blake.
Drie tinne kannetjes 1 vaeter vaetje.
Een glase kasje en winkel planken.
Een toonbank met een laay etc.

Int groote voorhuijs

Aan de muur vijftien aarde borden.
Een spiegel, een teebledje.
Een draaybord (een bord dat je naar toe kunt draaien waarop lekkernijen liggen), een schrijfbort.

Voor de bedstee

Twee gordijnen en een val.

In de bedstee

Een bed, een puluw, 2 kussens.
Twee dekens, twee lakens, 2 slopen.

Voor de schoorsteen

Vijf aarde schotels en drie borden.
Een katoene val (gordijntje).

Boven de tinnekas

Drie aarde kannen met tinneletten?
Twee glase bocalen en deksels

In dito kas (dezelfde kast)

Vijf tinne schotels 5 dito asietten.

Een dito schenkbord, vier dito kandelers, vier en twintig dito Borden, twee tinne waterpotten.
Vijftien dito lepels en 15 dito vorken, vier dito soutvaten.
Een dito peperdoos, twee dito kommetjes, negen eijerlepeltjes,
Een dito teeketel,
Twee kopere coffijkannen, en dito teeketel twee dito cransen.
Een kannebort
Daaraan elf tinne flappen
Thien bierpintjes 2 wijnkannen.
Seven wijn pintjes, boven de deur van de kelder vijf half pintjes.
Een mutsje, vier en dertig glase kelken, vierthien romers zoo kleijn als groot boven de deur.
En dito van een kan, twintig bierglasen zoo groot als kleijn.
Twee alsem wijnglaesjes, een lange tafel, een schenk tafel.
Twee banken twee stoelen.

In de kelder

Eenige bier, wijn, brandewijn en jenever etc.

In de binne keuke

Aan de muur

Vijf schilderijen en spiegel
Een blik trommeltie een dambord en scheijven, een mantje een messebak met elf messen een kapstok.

Voor de schoorsteen

Ses aarde schotels en 6 dito borden.
Een boven en onder val.
Een koper kolkplaetje.
Negen stoelen, een tafel daarop een kleet, een bostel, een naaijdoos.
Nog twee tafels.

Boven de bedsteden

Veertien schotels

Voor de bedsteden

Vier gordijnen twee vallen
twee gordijnroeden.

In de bedsteden

Een bed, een puluw, 2 kussens, 2 slopen,
twee lakens, twee dekens.

Nog in de bedstee

Een bed, een puluw, 2 kussens,
twee slopen, twee lakens, twee dekens.

In de spijskamer

Een groote kopere ketel, strijkijser en
voorts eenige aarde schotels en borden.
Een eijkenkas
Daarop een stel aardewerk van drien en
twee kommen.

In dito kas

Negen paer cousen vijf schoorsteenkleje.
Een tafelkleet, een wiegkleet.
Een bos gesponne garen, 2 jacken.
Een bed ende een puluwsak,
twee kinder dekens.

In t agter keukentie

Twee bakken daarin 16 zoo borden als
schotels.

In de schoorsteen

Een speckketting 2 dito tange.
Een hangeijser, een pan, een koper
teeketeltie, twee eijssere en een koper
tabackscomfoor.
Een tafel, een teeblaadje, twee stoelen,
een bordje.
Een paetije gerookt speck ende vlees.

In de potte banck

Drie kopere ketels, twee dito deksels,
een eijssere pot, en voorts eenige aarde
schotels, potten ende pannen.

Op de boven kamer

Twee schilderijen, vijf teeblaadjes.
Een spiegel, twee teeracken daar op een
en een half dosijn kopjes ende schotel-
ties, twee teeflessen, een trekpote etc.
een teelepeltie.

Voor de schoorsteen

Seven aarde schotels een val, 2 tangen.
Een ledikant ende behangsel.
Daarin:
Een bed, een puluw, drie kussens,
Een sloop, twee lakens, 2 dekens.
Drie tafels, negen stoelen.
Een armstoel, drie gemene stoelen.
Een eijkekas daarop een aarde stel van
drien, daarin negen lakens, seven slopen,
vier tafellakens, twaalf beste servetten,
sestien dito gemene.
Dertien manshemden, elf vrouwe
hemden, vijf handoeken.
negen damaste lueren, derthien mans-
dassen, vijfthien paer mans mouwen, elf
linde neusdoeken.

Vijf paar vrouwe mouwen, thien platte
mutsen, elf regte mutse.

Ses neteldoekse neusdoeken.

Vijf witte schortklejen, agt paar platte
mouwen, twee paar gaare handschoe-
nen, ses neusticken met kant, seven
kroplappe.

Vijff witte boesels, vijf handoeken.

Seven bonte boesels, drie kleijne
sloopjes.

Vijf vrouwe onderbroeken, drie dito
borstroocken, twee dito mans een
dito onderbroek, vier vrouwe boven
rocken, een Swart jak, ses gecouleurde
jacken, een rijglijf en borst, twee swarte
manskleeren, en een dito gekouleurt,
een silvere lepel, een dito kleijnder, een
boek met silver beslag, een silver beugel,
een dito doosje, twee dito schoen
gespen, een dito tiphaek, een dito kin-
derbel, twee goude hoepringen.
Aan contant geld dertig guldens, int
kint zijn spaerpot, aan pot stuckjes als
anders ter waerde van omtrent sevenen
vijftig guldens.

Op de solder boven de bovenkamer

Twee beddens, twee puluws, drie
dekens, drie kussens, twee sloopen, twee
lakens, een oude beddesak, t vuijle lijn-
waat wert geresereerd tot nader telling
als het schoon is, een wiegh, een pers.

Op de solder boven de keuken

Een partij hooij.

In de koestal

Een kam en eenige rommeling

Op de werf

Twee spullekegels en klooten (knik-
kers), een rolwage, een kruijwage, acht
hennen, een haan.

Op de til van de schuur

Eenig brandhout tackbossen.

In de schuur

Een vet kalf, een wage, een krebbe, twee
houde melk emmers en juk en verder
eenige rommeling.

Op t land van de Heer Jan Trip Jacobz

Een pink, twee kalveren,
een partij oud hooij.

Op t land van de Heer van Velsen

Vier melk koeijen, twee vaere koeijen,
een paard, twee lammeren, omtrent
twaalf koe hooij.

Int schuurtie van t half huysje

Een partij brandhout en enige
rommelong.

t goed dat in de was is

Drie vrouwe hemden, ses sloopen, ses
servetten, dertien tafellakens, vijf sak
neusdoeken, twee halsdoeken, twee
kroplappen, twee paar vrouwe moutjes.

Aldus gedaan en geïnventariseerd bij ons ondergeschreven Schout ende Scheepenen de heerlijkheid Velsen op den 3e july 1729.

Abraham van Kalker (de schout)

Notitie van de goederen die niet verkocht zijn ten sterfhuijse van Seijtje Bening weduwe Wassenaar Velthuijse, en uijtgehouden voor het onmondige kint.

Een stoffe jak, eeb sissie dito, en aseije damaste rock, een witte gebandeerde dito, een katoen dito, aght vrouwe hemden, vier gelapte manshemden, een tafellaaken met twaalf servetten, aght sloopen, vier witte voor schoeijen, thien paar vrouwe mouwties, veertien mussen, 2 witte boesels, een bonte dito, 2 kuyff mussen, ses neersticken, aght sackdoeken, twaalf halsdoeken, een

katoen tafelkleet tot rokjes voort kint, een moff, een boek met silver beslag, twee goude ringen, een silver beugel met een gespe, een zilvere bel, een zilvere lepel, een dito teelepel, een zilvere snuijff doosie, een paar gespe dito, een silver haarnaelt met een dito punt haak, een corlijne ketting met een gout hakie, een koffer.

Deze inventaris geeft een goed inzicht in de inrichting van de herberg en wat men toen in bezit had aan meubels, kleding, sierraden enz. Tevens blijkt dat naast de exploitatie van de herberg ook het boerenbedrijf werd uitgeoefend, en dat het echtpaar Wassenaar Velthuijsen redelijk welgesteld was.¹⁰

In 1730 was men zover met de afhandeling van de nalatenschap dat de onroerende goederen verkocht konden worden. Jan Meyer, Pieter Baakels, Gerrit Zeijlman en Roelof Meijer die bij het gerecht aangesteld waren als de voogden over het nagelaten en onmondige kind van Seijtje Benning, de weduwe van de overleden Wassenaar Velthuijsen, verkochten in publieke veiling aan Decemer Meijer:

Ten eerste een huis, stalling, schuur, erf en werf genoemd het Roode Hert dat in bedrijf was als een herberg. In het zuiden stonden de bezittingen van de diaconie van Velsen. In het noorden lag het Buurwegje en in het westen het Haarlemmervoetpad of het plein. Ten tweede een stukje land dat lag in de Velsbroek aan het einde van de Oostlaan genaamd de Kaaskamp. Het geheel werd verkocht voor 1430 gulden.

Aan Jan Benning werd verkocht een half huisje met een erf waarvan de andere helft toebehoorde aan de weduwe van Jan onder de Linde. Dit huisje was belast met een jaarlijkse erfpacht van 20 stuivers dat betaald moest worden aan de gemene Armen van Velsen, de instelling voor hulp aan de armen in Velsen, die de grond in bezit had en erfpacht inde als inkomsten. In de akte werd geen verkoopbedrag genoemd.¹¹

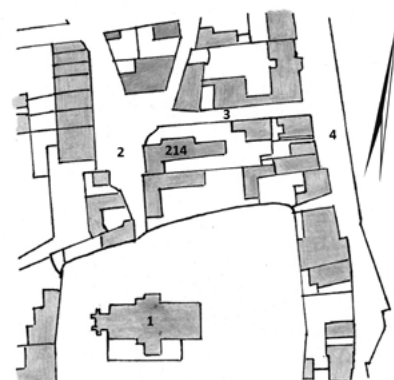
Decemer Meijer was oud-schepen van Velsen, maar in 1731 werd hij opnieuw aangesteld als schepen. Mogelijk had hij de herberg en de Kaaskamp aangekocht als handelsobject want hij verkocht het geheel in 1731 aan Cornelis van Vliet, ook schepen in Velsen. Cornelis betaalde 2300 gulden voor 't Roode Hert. Decemer had daarmee een winst gemaakt van 570 gulden. Daarnaast leende de verkoper een bedrag van 2000 gulden aan Cornelis die hiervoor minimaal 300 gulden per jaar moest aflossen met een rente van 4 gulden per jaar per 100 gulden.¹²

¹⁰ NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 922 fo. 180r.

¹¹ NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 922 geen fo. nummer, akte achter in het boek.

¹² NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 922 geen fo. nummer, akte achter in het boek.

Cornelis van Vliet overleed in 1748. Blijkbaar was zijn nalatenschap te veel belast met schulden want zijn erfgenamen droegen alles over aan zijn crediteuren. Abraham van Kalker, toen schout in Velsen, werd door de crediteuren gecommiteerd om de herberg te verkopen. De nieuwe eigenaar werd Pieter ten Houten, een koopman uit Amsterdam. Hij betaalde 1280 gulden voor de herberg.¹³ Pieter was getrouwd met Christina Bornmeester. Hij overleed te Velsen in 1752 waarna de helft van de herberg nagelaten werd aan zijn erfgenamen. Christina hertrouwde met Johannes Mickerhagen, een wijnkoopman uit Amsterdam. Christina was intussen de enige erfgenaam geworden van haar eerste man. In 1767 verkocht Johannes, als gemachtigde van zijn vrouw, de herberg aan Arie van Toorn die woonde onder Velsen. Hierbij was een hoekje grond dat Cornelis van Vliet in 1741 gekocht had van de diaconie in Velsen. Arie verwierf de herberg door het tekenen van een schuldbrief. Hij leende 1000 gulden van de verkoper tegen een rente van 3 1/5 procent per jaar. Verder betaalde hij een contante som van 600 gulden met een onderhandse obligatie ter waarde van 350 gulden. Totaal werd dit 1950 gulden.¹⁴

Het Roodehert en omgeving in 1832.

Perceel 214: Het Roodehert.
 1 De Engelmunduskerk.
 2 Het Haarlemmervoetpad,
 3 De Buurweg,
 4 De Heerenweg.

Arie van Toorn was getrouwd met Elisabeth Prins. Na zijn overlijden in 1783 verhuurde zij de herberg aan Jan Benning. Die stelde een castelijn aan in de herberg, dit werd Jan Van Leeuwen. In 1789 kwam zij te overlijden. De aangestelde voogden over haar zoon Engel verkochten de herberg aan Jan van Leeuwen, die opnieuw betaalde met de leenbrief van 1000 gulden. De eerste houders van de leenbrief, Johannes Mickerhagen en zijn vrouw, waren intussen overleden. Bartel Houtwipper uit Beverwijk was nu de houder geworden van de leenbrief. De rente die betaald moest worden aan de houder bleef 3 1/5 procent. Daarnaast betaalde Jan van Leeuwen een contante som van 2000 gulden. Bij de verkoop ging Jan Benning akkoord met de beëindiging van het huurcontract. Bij de herberg stond nog altijd een stalling, een schuur en een hooiberg, dit geeft aan dat bij 't Roode Hert nog steeds het boerenbedrijf werd uitgeoefend.¹⁵

Jan van Leeuwen verhuisde naar Spaarndam. Dit zal de aanleiding geweest zijn dat hij de herberg in 1792 verkocht. Dirk Berghuijs werd de nieuwe eigenaar en opnieuw werd er betaald met de schuldbrief van 1000 gulden waarvan Bartel Houtwipper nog steeds de houder was. De rente die betaald moest worden bleef gelijk. Daarnaast werd een bedrag van 3000 gulden betaald.¹⁶

Dirk Berghuijs was getrouwd met Geertje Harmse. Voor zover bekend kregen zij twee kinderen, Wilhelmina in 1790 en Harmijntje in 1807. De laatste overleed op 20-jarige leeftijd in 1828. Na het overlijden van Dirk in 1827 zette de weduwe de herberg voort. Zij stopte met het boerenbedrijf en verkocht de twee stukken weiland en een stuk akkerland. De schuur die aan de oostkant tegen de herberg was gebouwd liet zij verbouwen tot twee kleine woningen, naar we mogen aannemen voor de verhuur. Hiermee eindigde de gecombineerde exploitatie van 't Roode Hert als herberg en boerenbedrijf.¹⁷

¹³ NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 969 fo. 207v.

¹⁴ NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 971 fo. 12v.

NHA. Ambachtsbestuur van Velsen, inv. nr. 174.

¹⁵ NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 972 fo. 85v.

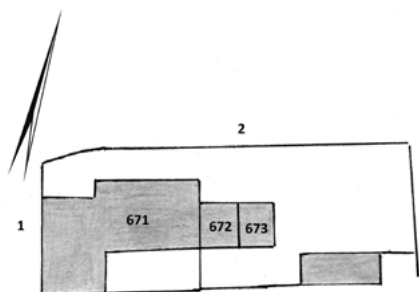
¹⁶ NHA. ORA. Velsen, inv. nr. 972 fo. 123v.

¹⁷ NHA. Kadaster Velsen, art. 15.

NHA. Persoons- en gezinskaarten Velsen.

Van herberg tot kruidenierszaak

Na het overlijden van Geertje Harmse in 1833 gingen de herberg, de twee huisjes en de schuur over naar haar dochter Wilhelmina. In het kadaster stond het geheel omschreven als sectie H perceel nr. 214. Zij was in 1820 gehuwd met Johannes de Bruin die timmermans knecht was. Het echtpaar kreeg drie kinderen, Harmijntje in 1834, Johannes in 1838 en Henderijntje in 1841. De herberg werd door het echtpaar voortgezet. Zij lieten het bezit in 1842 kadastraal omzetten. De herberg naar perceel nr. 671 en de twee huisjes naar nr. 672 en 673.

Het Roode Hert in 1840.

Perceel 671:
het Roode Hert met woningen.
De percelen 672 en 673:
de huisjes ten oosten van het Rode Hert.
1 Het Haarlemmervoetpad.
2 De Buurweg.

De herberg werd pas in 1847 toegekend aan Johannes en Wilhelmina maar zij hadden geen interesse om de herberg voor te zetten. In 1848 verkochten zij de herberg en de twee huisjes aan Jan Floris van der Wateren voor 1960 gulden. Het geheel werd toen omschreven als *een huis en erf met daarin een deel van de herberg genaamd het Roode Hert*. Het geheel bestond uit een zijkamer, een gelagkamer, een binnenkamer, een keuken, een gang, een pomp, een kamer boven de kelder, een zolderkamertje, een zolderkamer boven de gelagkamer, een kelder, een voor- en achterwerf, kadastraal bekend als sectie H nr. 671. De gelagkamer, de binnenkamer, de keuken, de gang, de halve kelder en de zolder werden toen verhuurd aan Gerrit Bonekamp. De huur liep tot mei 1848 en bedroeg 120 gulden per jaar. De zijkamer, de halve kelder, het zolderkamertje en een gedeelte van de zolder werden verhuurd aan de weduwe Kimham voor 40 gulden per jaar. De kamer boven de kelder met de zolder daarboven werd verhuurd aan de weduwe Suurmond voor 40 gulden per jaar.

De twee huisjes werden omschreven als twee woningen onder één dak en hadden perceel nr. 672 en 673. De westelijke woning met zolder en erf werd verhuurd aan de weduwe Bonekamp voor 40 gulden per jaar tot mei 1848. De oostelijke woning met het erf en de tuin was in gebruik bij de verkoper, evenals de schuur of loods met stalling voor koeien en paarden ten oosten van de twee woningen.¹⁸

Jan Floris van der Wateren was timmerman en was als weduwnaar van Matria Elisabeth Offerman in 1839 getrouwd met Elisabeth Eversdijk. Hij verhuurde de herberg aan derden. Zij woonden al in Velsen en hadden een winkel met woning waarin zijn vrouw Elisabeth winkelierster was. Dit pand stond op de hoek van de Heerenwegh en het Buurwegje, nu bekend als Meervlietstraat 40, kadastraal bekend onder nr. 215. Hij had dit pand in 1834 voor 713 gulden gekocht van Anna de Wilde, de weduwe van Jacob Offerman, en haar zoon Jan Jacob Offerman.

Anna de Wilde was de moeder van zijn in 1834 overleden eerste vrouw Maria Elisabeth Offerman, met wie hij in 1831 getrouwd was. Uit dat huwelijk kwamen voort Jan Jacob in 1831 en Gerritje in 1832.

Na de aankoop bleef Anna de Wilde bij Jan Floris van der Wateren en Elisabeth Eversdijk inwonen. Jan en Elisabeth kregen de volgende kinderen: Marretje in 1840, Dirk in 1841, die overleed 6 maanden oud in 1842, Dirk in 1843, Abraham in 1845, Anna Cornelia in 1847, Jan Floris in 1849 en Jan in 1851.

¹⁸ NHA. Kadaster Velsen, art. 15 en 374.
NHA. Notarieel Archief Velsen, inv. nr. 70 akte 5.
NHA. Hyp. 4, inv. nr. 7486 akte 9.
NHA. Persoons- en gezinskaarten Velsen.
Website Wie was Wie.

Verder woonde een korte periode Cornelis van Gulik bij hen in. Hij was geboren in 1838 te Haarlem en was smidsknecht. Anna de Wilde overleed in 1854 op 85-jarige leeftijd.

In 1856 leende Jan Floris 2400 gulden van Jonkheer Henrik Hoeufft. Als onderpand diende onder andere het huis en erf genaamd het Roode Hert waar de tappersnering werd uitgeoefend en waarin toen Johannes Petrus Böhm met zijn gezin woonde. Hij was de herbergier in het Roode Hert en zal deze van Jan Floris gehuurd hebben. Waarvoor Jan Floris het geld leende is niet duidelijk geworden.

Johannes Petrus Böhm overleed in 1866 te Velsen. De herberg kwam toen vrij waarna Jan Floris in 1867 overging tot de verbouwing van de voormalige herberg. We mogen er van uit gaan dat hij in 1868 de herberg in gebruik heeft genomen als kruidenierswinkel. Hij liet het pand in 1867 opsplitsen in drie percelen met de nummers 1432, 1433 en 1433. De twee meest oostelijke huisjes hielden de perceelnummers 672 en 673. Hij liet de schuur in het westen van perceel 673 (Meervlietstraat 40) slopen. In plaats daarvan liet hij in 1868 een woonhuis bouwen. Dit huis kreeg perceelnummer 1602 (later werd dit 2203) en als adres Zuiderdorpstraat 5.

Hij bezat ook nog een huis sectie H met perceelnummer 1573. Dit had hij gekocht in 1873 en stond in het huidige IJmuiden-Oost. Hij liet dit huis in 1874 slopen. Jan Floris overleed 69 jaar oud in 1877. In het jaar daarop verkochten twee kinderen het erfdeel van hun vader aan hun moeder, ieder voor 300 gulden. Het bezit was nog belast met een schuld van 900 gulden en bestond uit een woonhuis waarin het winkelbedrijf werd uitgeoefend aan de huidige Meervlietstraat en een woonhuis ten westen hiervan met de perceelnummers 1602 en 1603. Een woonhuis vanouds genaamd het Roode Hert met vier huizen ten oosten daarvan, met de perceelnummers 672, 673, 1432, 1433 en 1434.¹⁹

Zijn vrouw Elisabeth zette de kruidenierswinkel voort. Bij het huis, later Zuiderdorpstraat 5 (perceel 2203) dat in 1868 gebouwd was, werden in 1890 in de tuin van Meervlietstraat 40 een woning en een schuur gebouwd. De woning met schuur kreeg perceelnummer 2691 en kreeg als adres Middendorpstraat 3. Het in 1890 gebouwde huis kreeg perceelnummer 2692. Hierna werd het winkelbedrijf verplaatst naar het Roode Hert. In 1894 kwam Elisabeth te overlijden, zij werd 84 jaar oud.²⁰

Haar erfgenamen gingen in 1894 over tot de verkoop van het bezit. Het Roode Hert was inmiddels in gebruik genomen als woon- en winkelhuis met perceelnummer 1432. Anna Schölz, de weduwe van haar zoon Abraham en daardoor één

¹⁹ Informatie: Hans van der Wateren, Purmerend.

NHA. Kadaster Velsen, art. 289 reeks 1 en 2.

NHA. Hyp. 4, inv. nr. 7405 akte 50 en inv. nr. 7801 akte 32.

NHA. Persoons- en gezinskaarten Velsen.

Website Wie was Wie.

Oosterom van Ton, *Oud Velsen 1911-2011, Een kleine bedevaart naar het dorpsverleden*, HGMK 2012, blz. 66.

²⁰ Op onderbouwd advies van Hans van der Wateren uit Purmerend is de gebruikte tekst van blz. 66 uit HGMK-ledenbulletin 44, (2020) ten behoeve van dit artikel aangepast.

NHA. Kadaster Velsen, art. 289 reeks 2, art. 1204 en 1774.

NHA. Persoons- en gezinskaarten Velsen.

Website Wie was Wie.

De kruidenierszaak van Gerbrand Bakker rond 1969. Een van de kleine huisjes is wegens onbewoonbaar verklaring dichtgetimmerd.
Foto Noord-Hollands Archief, de Beeldbank, KNA 001002591.

van de erfgenamen, kocht dit van de overige erfgenamen voor 700 gulden. De vier huisjes ten oosten van het Roode Hert met de perceelnummers 1433, 1434, 672 en 673 werden verkocht aan Petrus van Heijst, metselaar en winkelier in het dorp Velsen. Ook het losstaande huisje en de schuur met perceel nummer 2691, ten oosten van de vier huisjes, werden meeverkocht aan Petrus van Heijst. Voor het geheel betaalde hij 1215 gulden. In de transportakte werden nog zaken rechtgezet ten aanzien van de twee schuren die er waren gebouwd bij perceel 2691.

De naam het Roode Hert was nu niet meer toepasselijk voor het winkelbedrijf. De naam verhuisde naar een café aan de Rijksstraatweg –nu Meervlietstraat 46– dat gedreven werd door de familie Borre. In 1918 werd nog vermeld dat het koffiehuis genaamd 'Het Roodehart' aan de Rijksstraatweg in het dorp Velsen voor 4000 gulden verkocht was aan W. de Ruiter. Later werd dit de groentewinkel voor de familie van Honk.

Het Roode Hert en omgeving in 1895.

Perceel 2817: Het Roode Hert.

De percelen 2819 t/m 2822:
de huisjes ten oosten
van het Roode Hert.

Perceel 2823: Zuiderdorpstraat 5
gebouwd in 1868,

perceel 2824: Zuiderdorpstraat 5
gebouwd in 1890,

perceel 2825: Meervlietstraat 40 met
schuur.

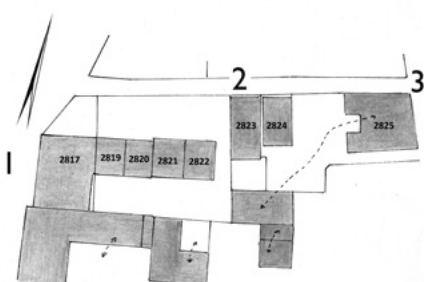
1 De Torenstraat.

2 De Zuiderdorpstraat.

3 De Rijksstraatweg.

Abraham van der Wateren was in 1866 op 21-jarige leeftijd gehuwd met de 20 jaar oude Anna Schölz. Abraham was eerst timmerman geweest maar ging meewerken in de winkel. Het echtpaar kreeg een groot gezin, waarin de volgende kinderen werden geboren: Jan Floris in 1866, Johan Hendrik in 1868, Elisabeth Margaretha in 1870, Maria Albertina of Alberta in 1872, Jan Jacob in 1874, Sophia Wilhelmina in 1876, Marretje of Maritje in 1877, Alberta Johanna in 1879, Anna in 1881, Anthonia in 1883, Hendrika in 1884 en Dirk in 1891.²¹

Abraham overleed in 1893 op 47-jarige leeftijd. Zijn weduwe Anna zette de winkel voort maar verkocht de winkel met het huis in 1919 aan Hendrik Jacob Priester voor 5000 gulden. Hij was bloemist maar zette dit aan de kant en ging over in de kruideniers artikelen. Hij was getrouwd met Carolina Christina Smit, een dochter van Adriaan Smit en Elisabeth Margaretha van der Wateren, de dochter van

21 Informatie: Hans van der Wateren, Purmerend.
NHA. Kadaster Velsen, art. 823 reeks 2 en art. 1774.
NHA. Hyp. 4, inv. nr. 8009 akte 23.
NHA. Persoons- en gezinskaarten Velsen.
Website Wie was Wie.
IJmuider Courant 23-11-1918.

De Dwarsweg in het dorp Velsen, het vierde huis aan de linkerkant was van de familie Bax. Zij verhuurden het rond 1952 aan J. van Schooten.
Foto Noord-Hollands archief, de Beeldbank, KNA 001001844.

Abraham van der Wateren. Hendrik Jacob en Carolina Christina waren getrouwd in 1917. Het echtpaar had eerst in Wijk aan Zee en Duin gewoond waar nog in het jaar van hun trouwen hun dochter Elisabeth Margaretha werd geboren. In 1919 vestigden zij zich in de winkel aan de Zuiderdorpstraat. Daar werd in 1920 hun zoon Hendrik Adriaan geboren.²²

In 1926 beëindigde het echtpaar Priester het kruideniersbedrijf en vertrok naar Canada. Ze verkochten de winkel voor 5500 gulden aan Anthonie Bax, een landbouwer uit Velsen. Anthonie stopte als landbouwer en zette het kruideniersbedrijf voort. Hij was getrouwd met Johanna Molenaar. Zij kregen zes kinderen, Adriaan Jan, Anthonie Pieter, Jan Anthonie, Jan Johannes, Johanna Alida en Alida Gijsbertha. Hun zoon Adriaan Jan werd betrokken in het winkelbedrijf. Anthonie overleed in 1941 waarna zijn bezit in vruchtgebruik werd toebedeeld aan zijn weduwe. Zijn weduwe en zoon zetten het bedrijf voort. De weduwe overleed in 1949 waarna het winkelpand overging naar de gezamenlijke kinderen. Bij het te verdelen bezit was nog het woonhuis aan de Dwarsweg 3 inbegrepen. De Dwarsweg was een korte straat tussen de Stationsweg en de Noorderdorpstraat. Dit woonhuis werd toebedeeld aan de zoon Adriaan Jan.

Foto's van eind 19e eeuw tot aan de restauratie van het Roode Hert laten zien dat de gevel bepleisterd was. Veelal werd dit gedaan om verbouwingssporen uit het verleden weg te werken. Adriaan Jan bleef de winkel runnen en werd in 1948 vermeld als deelnemer in de keten Enkabé winkeliers. Hij was getrouwd met Jaantje Korstanje. Kinderen die van hen bekend zijn waren Alida Gijsbertha Catharina Hendrica, Anthonie Pieter en Johanna Alida. Adriaan Jan was een enthousiast korfballer, in 1958 werd hij vermeld als trainer van de korfbalvereniging "Door Korfbal Vriendschap" of kortweg D.K.V. In 1960 werd hij vermeld als wedstrijdsecretaris van D.K.V.

²² NHA. Kadaster Velsen, art. 1774 en 3725.
NHA. Hyp. 4, inv. nr. 8663 akte 83.
NHA. Persoons- en gezinskaarten Velsen.
Website Wie was Wie.

Het Roode Hert tijdens de renovatie in 1972. De pleisterlaag werd verwijderd om het metselwerk weer in het zicht te krijgen.

Foto Noord-Hollands Archief, de Beeldbank, KNA001002601.

In 1969 verkochten zijn kinderen de winkel als gezamenlijke erfgenamen van hun vader.²³ De nieuwe eigenaar werd Gerbrand Bakker die intussen de winkel al had overgenomen. Gerbrand Bakker had aanvankelijk een levensmiddelenwinkel aan de Gerard Douwstraat 1-5 te IJmuiden die ook deel uitmaakte van de Enkabé keten. Later werd dit een wasserette.²⁴ Gerbrand hield de winkel in bezit tot 1972.

Het Roode Hert van restaurant tot woonhuis

De nieuwe eigenaar werd toen M.H.H. Hogenhuis-van Rheenen die het pand in 1972 en 1973 liet restaureren en verbouwen. Bij de restauratie werd in de top van de gevel het ornament van een wagenwiel ingemetseld. Dit was afkomstig van een wagenmakerij aan de Hoofdbuurtstraat in het dorp, die in 1967 werd gesloopt als gevolg van de kanaalverbreding. De witte bepleistering op de gevels werd verwijderd en het metselwerk werd hersteld waarmee alle oude bouwsporen in het metselwerk werden verwijderd. De gevelindeling aan de voor- en zijkant werd gewijzigd en de ingang werd verplaatst naar het zijgedeelte. In 1973 werd het pand in gebruik genomen als restaurant 'Het Roode Hert', de opening vond plaats door wethouder Ockeloen. Hiermee keerde de naam van de oorspronkelijke herberg weer terug.

Het ingemetselde ornament met wagenwiel afkomstig van de wagenmakerij in de Hoofdbuurtstraat. Foto Noord-Hollands Archief, de Beeldbank, KNA001002620.

Hierna volgde er een regelmatige wisseling van eigenaren. De eerstvolgende eigenaren werden Willem Koster en zijn vrouw Marina. Daarna volgde medio 1988 Chris Jansen en Marianne Jansen. Zij werden weer opvolgd door Ivo en Elke Kerver. Vanaf ongeveer 1999 kwam het restaurant in eigendom en werd het gedreven door Jeroen van den Bogaerde en chefkok Edwin Roest.

-
- 23 NHA. Kadaster Velsen, art. 3725, 7477, 7674 en 8470.
NHA. Hyp. 4, inv. nr. 4151 akte 76, inv. nr. 9349 akte 76 en inv. nr. 9864 akte 2.
NHA. Persoons- en gezinskaarten Velsen.
Website Wie was Wie.
IJmuider Courant 20-9-1939, 31-12-1940, 27-10-1948, 20-12-1952 en 23-4-1958.
IJmuider Courant 7-4-1953 en 30-12-1957.
Informatie van Margaretha H. Schaafsma-Sanders, Velsen-Zuid.
- 24 Oosterom van Ton, *Oud Velsen 1911-2011, een kleine bedevaart naar het dorpsverleden*, HGMK 2012, blz.66.
Advertenties in de IJmuider Courant in de jaren vijftig van de 20 eeuw.

Het Roode Hert in 2016.
Foto J. Morren.

Het Roode Hert als woonhuis.
Foto Aart Mak.

Na twintig jaar werd het werken in een restaurant voor sommelier Jeroen teveel. Besloten werd om het restaurant te verkopen. Het stond in 2017 te koop voor 375.000 euro en de goodwill en de inventaris voor 149.000 euro. In 2019 sloten zij na de kerst het restaurant. Intussen was duidelijk geworden dat de nieuwe eigenaars het pand zouden gaan gebruiken als woonhuis. De inboedel van het restaurant werd daarom openbaar geveild. En daarmee kwam opnieuw een einde aan een periode waarin het pand gebruikt werd voor de horeca.

De nieuwe eigenaren die het pand kochten werden Aart Mak (vroeger jarenlang predikant van Radio Bloemendaal) en zijn partner Astrid Hart (met haar dochter eigenaar en directeur van de drogisterij Van der Pigge in Haarlem). Zij kregen in 2020 toestemming van B&W om de bestemming horeca te veranderen in wonen. Het pand werd hiervoor inwendig aangepast en buiten met toestemming van een andere kleurstelling voorzien. Tevens werd de eigen grond voor het pand van een hekje voorzien, zodat het er nu ook als woonhuis kwam uit te zien.

Gelukkig is het Roode Hert voor het dorp Velsen bewaard gebleven. Het is één van de sierraden in het dorp Velsen, dat beschermd wordt door de status als Rijksmonument.²⁵

²⁵ Informatie van Siem Schaafsma en Margaretha H. Schaafsma- Sanders.
Informatie van Aart Mak.
IJmuider Courant 31-10-2019, 1-11-2019 en 19-12-2019.
Weekblad De Hofgeest 24-10-2019.
Website: Alberssales makelaars.

De woonkamer
Foto Aart Mak

De keuken in het woonhuis.
Foto Aart Mak.

De gewelfkelder onder het woonhuis.
Foto Aart Mak.

De woningen ten oosten van het Roode Hert

Het woonwinkelhuis aan de huidige Meervlietstraat 40 met perceel nummer 2204 werd in 1884 door Hendrik Ooyevaar verkocht aan de eerder genoemde Petrus van Heijst, die daarmee het totale voormalige bezit ten oosten van het Roode Hert in bezit kreeg. De geschiedenis van dit huis wordt beschreven in 'Een straatgedeelte vol veranderingen' in het Kennemer verleden Bulletin 44 uit 2020, op blz. 63 t/m 73.

Petrus van Heijst liet in 1905 de twee meest oostelijke huisjes met perceel nr. 2821 en 2822, opzij van het Roode Hert, aan de achterzijde uitbreiden. Petrus was in 1870 getrouwd met Magdalena Gravenkamp, de dochter van Jacob Gravenkamp, de veldwachter in het dorp Velsen. Het echtpaar kreeg 15 kinderen waarvan er drie kort na de geboorte waren overleden. Petrus overleed in 1905 op 60-jarige leeftijd. Zijn bezit kwam toen op naam van zijn weduwe te staan. Zij zette het metse-laarsbedrijf van haar man voort. Zij liet in 1910 een schuur bouwen bij het huis met perceel nummer 4025, dat nu bekend is als Zuiderdorpstraat 3. Magdalena overleed in 1923 waarna haar erfgenamen het huizenbezit gingen verkopen. Zuiderdorpstraat 3 en 5 werden verkocht maar die huizen nemen we niet verder mee in deze geschiedenis omdat die geen onderdeel hebben uitgemaakt van het Roode Hert. In sommige bronnen wordt vermeld dat nummer 3 in 1868 was gebouwd, maar dit is niet juist, zo als eerder vermeld is dit 1900. De vermeldingen hierover in het kadaster zijn deels niet juist, de veldwerkk kaart uit dienstjaar 1891 geeft hier uitsluitsel over.

De familie van Heijst voor het
woonhuis Meervlietstraat 40.
Foto Noord-Hollands Archief, de
Beeldbank, KNA001002120.

Zuiderdorpstraat 7 kort na de restauratie, duidelijk zijn de verbouwingssporen in het metselwerk te zien.

Foto Noord-Hollands Archief, de Beeldbank, KNA001002602.

Zuiderdorpstraat 9 kort na de restauratie, ook hier zijn duidelijk de verbouwingssporen in het metselwerk te zien.

Foto Noord-Hollands Archief, de Beeldbank, KNA001002607.

De vier huisjes ten oosten van het Roode Hert werden verkocht aan Johannes Bernardus Hendricus Watershof. Hij was een brandstoffenhandelaar die woonde aan de Wijk aan Zeeërweg 70 in IJmuiden. Hij was gehuwd met Henriette Jeanette Virginie Schutte. Zij hielden dit in bezit tot 1933, toen zij de huisjes verkochten aan de Naamloze Vennootschap “Exploitatie Maatschappij Velseroord” gevestigd in IJmuiden. Deze n.v. verkocht de huisjes in 1942 door aan de vof “Fa. A. en P. Bleeker” gevestigd in IJmuiden. De firmanten hierin waren Aldert Bleeker en Pieter Bleeker die beide woonden aan de Brederoodseweg in Santpoort. In 1955 gingen de huisjes in erve over naar Gerrit Cornelis Bleeker, een bouwondernemer uit IJmuiden. Hij verkocht de huisjes in 1958 door aan de gemeente Velsen. In die tijd werden de huisjes onder andere bewoond door schoenmaker ten Hove, en een mevrouw die de bijnaam “Dikke Lola” had.

Twee van de huisjes werden in 1964 onbewoonbaar verklaard. De woningen werden in 1968 verkocht aan twee particulieren, Siem Schaafsma en Rijn Dekker. De huisjes werden gezien hun bouwvallige staat verkocht om niet, alleen de grond werd verkocht. Siem trouwde in 1968 met Margaretha Hillegonda Sanders, zij gingen wonen in de twee oostelijke huisjes. Rijn Dekker was getrouwd met Irene Brouwer. De nieuwe eigenaren maakten plannen om de woningen te verbouwen en te restaureren tot twee woningen. Maar omdat de woningen onbewoonbaar waren kostte het veel moeite om ze opnieuw te kunnen gebruiken. Ze werden aangewezen als gemeentelijk monument, wat bijdroeg aan hergebruik. Ze kregen toestemming van de gemeente om de huisjes te verbouwen en te restaureren. De werkzaamheden werden uitgevoerd door de vader van Siem Schaafsma die aannemer was. De uitgebouwde keukens werden afgebroken, de indeling werd gewijzigd. Het huis van Siem werd aan de achterzijde uitgebreid. Het kreeg huisnummer 7 en dat van Rijn huisnummer 9. De gevelindeling werd aangepast naar de indeling tot twee woningen en de dakkapellen werden zo aangepast dat ze het historische karakter van de woningen versterkten. In de voorgevels werd het metselwerk hersteld en alle gevels werden opnieuw gevoegd. Hierbij bleef het oude metselverband “kop en strek” bewaard.

Zuiderdorpstraat 7 en 9 in 2017.
Foto J. Morren.

Siem was chef van de afdeling bouwkunde en ook de gemeentearchitect bij de gemeente Velsen. Rijn was een bouwkundig tekenaar uit IJmuiden. Het erf voor de beide woningen werd ingericht tot geriefelijke voortuinen.

In 2016 overleed Rijn Dekker. De beide huisjes worden nog altijd bewoond door Siem en zijn vrouw en de weduwe Irene Brouwer. Als gemeentelijk monument leveren de beide huisjes met hun historisch aanzien een fraaie bijdrage aan de beeldbepaling in het dorp Velsen.

Met dank aan;

Aart Mak, Velsen-Zuid.

Hans van der Wateren, Purmerend.

Siem Schaafsma en zijn vrouw Margaretha Hillegonda Sanders, Velsen-Zuid.

Afkortingen:

NHA.= Noord-Hollands Archief,
Haarlem.

Hyp.4= Hypotheken 4

ORA.= Oud Rechtelijk Archief

